

Fuzuli Devrimci Öznedir; Devrimci İse Özneleştirilemeyendir, Pare
Etmez.

Karl Marx'ın daha gencecikken üçüncü tezde not ettiği çevre durumlarının ve eğitimin verili koşullar olarak görülmesinin körelticiliğidir: buna karşı tam tersini yani çevre koşullarının verili bulunmayıp istendiğinde biçimlendirilebileceğini de ileri sürmemektedir.

Orta öğrenimdeki fizik derslerinde zaman doğrusundan bahsedilir. Zaman bir doğru üzerinde gösterilebilir olarak düşünülür. Doğru ardarda dizilmiş noktalardan oluşur. Buna göre her bir nokta bir ana karşılık gelir. Zamanın sürekliliği, zaman doğrusu üzerinde hangi iki farklı nokta olursa olsun bunların arasında muhakkak başka noktalar olacağı varsayımıyla tanımlanır. Ancak bu durumda ardarda iki nokta olmayacaktır. Yani zaman doğrusu ardarda gelemeyen ardarda noktalardan oluşur. Bu saçmalığa noktalı süreklilik denirse bir farklı düşünüş de aralıklı süreklilik denebilecektir. Bu farklı düşünüşte, zaman doğrusu ardarda gelen noktalardan oluşmaz, noktalar düşünülmezler, yani yokturlar ve ard arda gelen aralıklardır. Her bir aralık kendi içinde ardarda gelen aralıklardan oluşur ve en küçük aralık düşünülmez, yani yoktur.

Noktalı süreklilik ile düşünülürse, düşünme mi etmeden öncedir, etme mi düşünmeden? Düşünme etmeden önceyse önce düşünülür, sonra ne edilecekse edilir. Buna göre, düşünme geleceğin, her nasılsa, görülmesidir. Geleceğin görülüşüne geleceğin tasarımı denir ki kuramıdır. Kuram insana gelecekte ne olacağını gösteren aracıdır. Düşünme etmeden sonraysa önce ne edilecekse edilir, sonra düşünülür. Buna göre, düşünme geçmişin görülmesidir. Geçmişin görülüşüne geçmişin betimi denir ki tarihtir. Tarih insana geçmişte ne olduğunu gösteren aracıdır. Ancak açıkça gösterilebilir ki düşünme ne etmeden öncedir ne de etmeden sonradır. Bu durumda zaman doğrusu üzerinde etme→düşünme→etme biçimde etme ve düşünmenin birbirinden ayrılıp ardarda geldiği zincirler varmış gibi sözde bir bireşime varılır. Yani insan birşeyler eder sonra bir an hiçbirşey etmeden durur, dünya dönmez, zaman işlemez, zaman doğrusunun dışına çıkılır ve düşünülür, düşünme bittiğinde zaman yeniden işlemeye başlar ve insan başka birşey eder.

Zaman içinde olup bitenler kurallılıklar olarak biçimlendirilerek düşünülür. Bu kurallılıklar da bilimsel olarak nitelendirilen nedensel belirlenmeler ya da ahlakî olarak nitelenebilen

niyetsel belirlemeler olarak ortaya çıkar. Nedensel belirlemelerde neden ile sonuç arasında kaçınılmaz bir ardardalık olduğu, niyetsel belirlemelerdeyse eylem ile niyet arasında bir ardardalık olduğu düşünülür. Geçmiş ve gelecek şimdi yaşanmayandır, olup bitense şimdi olup biter. Geçmiş bellektir, gelecekte tasavvurlardır. Nedensel belirlemeyle düşünerek şimdiye bakıldığında geçmişte olup bitenler nedendir ve şimdi geçmişte olup bitenlerin sonucudur ve gelecek de şimdi olduğundan farklı olmayacaktır. Bu biçimde düşünme determinizm, belirlenimcilik olarak adlandırılır. Niyetsel belirlemeyle düşünerek şimdiye bakıldığında gelecekte olup bitecekler niyetlerdir ve şimdi gelecekte olup biteceklerin eylemidir ve gelecek de şimdi olduğundan farklı olmayacaktır. Bu biçimde düşünme teleoloji olarak adlandırılır. Determinizm insanı çaresizce bağlı gördürürken, teleoloji dağılmış yitip gitmiş gördürür. Bu durumda birbirlerinin içine örgülenmiş neden ve niyetlerle bir bireşim aranır. Ancak bireşimi alınacak olanların her ikisinde hegamoniktir, nihai olarak kendini dayatıcıdır.

neden→sonuç olarak düşünme→etme
düşünme→etme→niyet

Aralıklı süreklilik ile düşünülürse, zamanın dışında düşünme yoktur. Bir zaman aralığında hem dünya değişir, hem birşeyler edilir, hem de düşünülür. Düşünme, etme ve değişim aynı zamandadır, birbirinin içine geçmiştir ve giderek bir diğeri olmuştur. Örneğin, biri arkadaşına «Bize gelmeyi ne zaman düşündün?» diye sormuş. Düşünmeye iki üç gün önce başlamış; bu sürede bir çok şey olmuş ve arada bir arkadaşına gitme doğrutusunda düşünceler aklına gelmiş ve arkadaşına uğrayıncaya kadar düşünme sürmüştür. Bu basit düşünmece aradan geçen süre zarfında olup bitenden etkilenmiş ve olup biteni etkilemiştir. Üstelik etkilendiği olup bitenlerle, etkilediği olup bitenleri ayırmak da mümkün değildir. Benzer biçimde noktalı süreklilik ile düşünme terk edildiğinde, hep “neye niyet, neye kısmet” durumunda kalındığı farkedilir, buna göre niyetsellik ve nedensellik ifadelerini fuzulileştirecek tarzda birbirlerine girmişler, giderek bütünleşmişlerdir. Bununla birlikte bir son direniş noktası olarak fuzulinin kendini yararın, iyiliğin, gereğin, güzeliğin, önemin ve benzerleri lafsallıkların üreticisi olarak dile getirişi olan “özne” düşünüyü kendini ortaya atar.

Fuzuli Devrimci Öznedir; Devrimci İse Özneleştiremeyendir, Pare
Etmez.

Özne bu lafsallıkların dayanağı olarak belirmesine karşın kendini onlara dayandırır ve bu zihnî karşılıklı dolayım düşüneni bitimsiz bir döngü içinde oylar ki dönüş oyalanan döngünün dışına çıkıp oradan döngüye bakmadığı sürece oyalananın başını döndürmeyi sürdürür.

Kendinin, zihnen kendine dayandırdığı dayanağıyla baş döndürüp oyalanmanın durmasının tek yolu döngünün dışına çıkıp oradan bakmak değildir. Önüne ardına bakmadan öznenin varlığının kabulünde mola alan da durmuş olur. Ancak bir kez böyle duruldu mu özneliğin gereği yapılmalı ve niyet belirlenmelidir. Niyetin belirlenmesi kendini özne göreni onca zihnî çarpınıştan sonra idealizmin uyuşturucu rahatlığına kavuşturur. Ancak başkaları içinse, uyuşturucu rahatlık içindeki (kendini gördüğü gibi nitelenirse) bu özne kullanılır bir nesnedir. Kendini içinde bulduğunu kabullendiği koşullarda, niyetine varmak için yapabilecekleri belirlenmiş olarak sunulabilir; hele bir de saçmasapan özneliği bile benimsediği düşünülürse, bu daha da kolay olur. Böylece niyetsellikmiş gibi görününenden ortaya çıkan kurallılıklar artık nedensel düşünme ile saptanabilir olur; kendini özne görüp niyetini belirlemiş olanın davranışlarındaki kurallılık herhangi bir aletin nasıl kullanılabileceği nasıl araştırılıyorsa öyle araştırılabilir ve herhangi bir alet nasıl biçimlendiriliyorsa öyle (niyetin değiştirilmesine varıncaya dek her yol mübah olmak üzere) biçimlendirilebilir.

Niyetle kismetin, kismetle niyetin belirlenemezliğinin, niyetle kismetin birbirlerinden ayrıştırılamazlığının bir kez farkına varıldığında düşünme etmeye, etme düşünmeye karışmaya başlar. Bu altüst edici bir haldir ve işte tam da bu durumda özgün bir özne altüst oluşu "altüst ediş" olarak (düşünülen dile) çevirip, kendini altüst edişin öznesi olarak sunarak altüst oluşa direnişi sağlayacak tarzda kendini ortaya atar: Bir özne olarak devrimci.

Karl Marx'ın daha gencecikken not aldığı üçüncü tezde çevre durumlarının ve eğitimin verili koşullar olarak görülmesinin körelticiliğidir: buna karşı tam tersini yani çevre koşullarının verili bulunmayı istendiğinde biçimlendirilebileceğini de ileri sürmemektedir. Buradan

ancak verilin değiştirilen, değiştirilenin verili olduğu saçmalığına varılabilir. Ya da bu saçmalıktan kaçınmak için toplumu bir yandan değiştirenler, diğer yandan verili olarak alanlar olarak ikiye ayırarak düşünmeyi de çare bilmemektedir. Bu çerçevenin dışına çıkıp zihne tutarlı biçimde ancak tesadüf olarak yansıyandan sözetmektedir: Devrimci Pratik. İfadede özne bulunmamaktadır. Özne gibi görülebilecek “kendi” bir tek değişimle geçmektedir: Kendi kendini değiştirmek. Kendi kendini değiştiren, artık kendisi olmayacaktır, bir özne olarak sürekliliği tutarlı biçimde düşünülemezdir.

Tez, tezin Friedrich Engels’in müdahalesine uğramış hali ve çevirileri aşığıda verilmiştir. Friedrich Engels Karl Marx’ı orkestra şefi, yani bir özne olarak gördüğünü açık açık yazmıştır. Friedrich Engels’in müdahaleleri bundan dolayı, yani doğrudan içeriklerinden dolayı değil, ilginç ve öğreticidir. İngilizce çevirisinde bir harman yapılmıştır. Bu İngilizce çeviride, örneğin, eğitimin bir çekiştirme, bir eğme metaforu kullanılarak değil de, yükseltme, yukarı getirme olarak çevrilmiş olması da benzer biçimde, öznenin kendini nasıl dayatabileceğini görmek bakımından ilginç ve öğreticidir. Türkçe çeviride seçici bir tavır gözlenmekte; ne Karl Marx’ın not defterindeki, ne de Friedrich Engels’in düzelttiği metin alınmıştır; kısmen ondan, kısmen de diğerinden. Türkçe çeviride bir de bir “çakışma” olayı var: Kullanılan metafor “çakışma” yani “karşılıklı çakma”dır. Öğretici mi bilinmez, ama hoş olduğuna kuşku yok.

Devrimci özneleştirilemeyendir. Bir özne (devrimci) ya da öznenin (devrimci sınıfın) temsilcisi olarak ortaya çıkıp sermayedara ya da iktidara kullanılabilir insan yığını oluşturmaya kalkışanlar, o özneler bolcadır, hatta o kadar bolcadır ki birbirlerinin ayağına dolanmadan işlerini nasıl yürütebileceklerinin çözümlemesi olarak öznelerarasılık üzerine fikirler geliştirmeye bile başlamışlardır. Bunlarla karşılaşıldığında peşine takılmak ya da karşı çıkılmaktansa bu öznelerin de değiştirilecek çevre durumları ve eğitimciler oldukları, bu da olmuyorsa kullanılabilir aletler oldukları unutulmasa fena olmaz.

Türkali Mah., Beşiktaş

Karl Marx yirmisekiz yaşındayken Feuerbach üzerine onbir tane sav yazmış. Bu savlardan üçüncüsünün Almancası şöyle:

Die materialistische Lehre von der Veränderung der Umstände und der Erziehung vergißt, daß die Umstände von den Menschen verändert und der Erzieher selbst erzogen werden muß. Sie muß daher die Gesellschaft in zwei Teile - von denen der eine über ihr erhaben ist - sondieren.

Das Zusammenfallen des Ändern[s] der Umstände und der menschlichen Tätigkeit oder Selbstveränderung kann nur als revolutionäre Praxis gefaßt und rationell verstanden werden.

Türkçeye şöyle çevrilebilir:

Çevredeki durumların ve eğitimin materyalist öğretisi çevrelerindeki durumların insanlar tarafından değiştirildiğini ve eğitimcilerin bizzat eğitilmiş olduklarını unuttur. Dolayısıyla, toplumu -biri onun üzerinde yükselmiş olan- iki kısma ayırmak zorundadır.

Çevrelerindeki durumların ve insani etkinliğin değişiminin birbirine tesadüf etmesi ya da kendi kendini değiştirme yalnızca devrimci pratik olarak kavranabilir ve ussal olarak anlaşılabilir.

Karl Marx'ın ölümünden bir süre sonra 68 yaşındaki Friedrich Engels'in düzenleyip yayınladığı çeşidiyse şöyle:

Die materialistische Lehre, daß die Menschen Produkte der Umstände und der Erziehung, veränderte Menschen also Produkte anderer Umstände und geänderter Erziehung sind, vergißt, daß die Umstände eben von den Menschen verändert werden und daß der Erzieher selbst erzogen werden muß. Sie kommt daher mit Notwendigkeit dahin, die Gesellschaft in zwei Teile zu sondern, von denen der eine über der Gesellschaft erhaben ist. (Z. B. bei Robert Owen.)

Das Zusammenfallen des Änderns der Umstände und der menschlichen Tätigkeit kann nur als umwälzende Praxis gefaßt und rationell verstanden werden.

Türkçeye şöyle çevrilebilir:

İnsanların çevrelerindeki durumların ve eğitimin ürünü olduğu, değişen insanlarınsa çevrelerindeki değişik durumların ve değiştirilmiş eğitimin ürünü olduğu tarzındaki materyalist öğretisi unuttur ki çevrelerindeki durumlar düpedüz insanlar tarafından değiştirilmiştir ve eğiticiler bizzat eğitilmiştir. Dolayısıyla bu öğretisi zorunlu olarak toplumun, biri toplumun üzerinde yükselmiş olan iki kısma ayırılmasına varır. (Örneğin, Robert Owen'da.)

Çevrelerindeki durumların ve insani etkinliğin değişmelerinin birbirine tesadüf etmesi yalnızca altüst edici pratik olarak kavranabilir ve ussal olarak anlaşılabilir.

İngilizceye de şöyle çevrilmiş:

The materialist doctrine that men are products of circumstances and upbringing, and that, therefore, changed men are products of changed circumstances and changed upbringing, forgets that it is men who change circumstances and that the educator must himself be

Fuzuli Devrimci Öznedir; Devrimci İse Özneleştirelemeyendir, Pare
Etmez.

educated. Hence this doctrine is bound to divide society into two parts, one of which is superior to society. The coincidence of the changing of circumstances and of human activity or self-change [Selbstveränderung] can be conceived and rationally understood only as revolutionary practice.

Türkçeye de şöyle çevrildiği olmuş:

Ortamın değiştirilmesine ve eğitime ilişkin materyalist öğretisi, ortamın insanlar tarafından değiştirilmediğini ve eğiticinin kendisinin de eğitilmesi gerektiğini unuttur. Bu yüzden de, toplumu, biri toplumdaki üstün olan iki kısma ayırmak zorunda kalır. (Örneğin Robert Owen'da.)

Ortamın değiştirilmesi ile insan faaliyetinin ya da kendi kendini değiştirmenin çakışması, yalnız devrimci pratik olarak kavranabilir ve ussal biçimde anlaşılabilir.